

Asia: VN/10633/2020

Digitaaliset keinot koronaviruskriisin jälkihoidossa -työryhmän väliraportti

Väliraportissa on kuvattu koronaviruskriisin aikaista digiloikkaa laajasti eri sektoreilla. Katsotteko, että sektorien kehitystyötä on kuvattu riittävällä tavalla?

Voitte kirjoittaa vastauksenne alla olevaan tekstikenttään

Elinkeinoelämän keskusliitto EK kiittää mahdollisuudesta lausua koskien "Digitaaliset keinot koronaviruskriisin jälkihoidossa" -työryhmän väliraporttia (VN/10633/2020).

EK haluaa lausunnossaan korostaa, että digitalisaation keinoin voidaan tukea yhteiskunnan toipumista koronaviruskriisistä sekä julkisella että yksityisellä sektorilla.

Digitalisaatiota tulee tarkastella laajasti, sillä se ylittää sektori- ja toimialarajat mikä näkyy yhteiskunnan eri sektoreilla. Raportti ulottaa tarkastelunäkökulmansa suhteellisen kattavasti, huomioiden yhteiskunnan eri alat sekä koronavirusepidemian myötä korostuneet ilmiöt, kuten esimerkiksi etäopetuksen. Monilla yhteiskunnan sektoreilla koronavirusepidemia on vauhdittanut digitalisaatiota, mitä myös työryhmän väliraportti kuvaa. Koronaviruskriisin vaikutukset yrityskenttään eivät kuitenkaan kaikilta osin ole vielä selvillä, vaan huomio on aluksi keskittynyt akuutin kriisin hoitamiseen yrityksissä.

Digitalisaatio avittaa myös kestävästä kehitystä, kuten hiilineutraaliuteen siirtymistä. Hallitusohjelman tavoitteena on myös edistää sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävästä yhteiskunnan rakentamiseksi tarvittavaa digitalisaatiokehitystä ja tätä kuvataan raportissa. Työryhmän väliraporttia tulee kuitenkin vielä täydentää lausuntokierroksella saaduilla huomioilla ja mahdollisilla uusilla näkökulmilla.

Työryhmän työ on ollut hyvin arvokasta ja ajankohtaista ja EK kiittää mahdollisuudesta vaikuttaa ja osallistua työhön.

Katsotteko, että toimet, joita väliraportissa esitetään, riittävässä määrin edistävät tavoitteita? Jos ette, miten toimenpiteitä tulisi täydentää?

Voitte kirjoittaa vastauksenne alla olevaan tekstikenttään

Käsitlemme seuraavassa toimenpide-ehdotuksia aihepiirikokonaisuuksittain.

PAIKKA- JA AIKARIIPPUMATTOMAN ARJEN MAHDOLLISTAMINEN

Tässä kokonaisuudessa mainitut toimenpiteet ovat kannatettavia seuraavin lisäyksin ja huomioin:

Kohta 1. Yksityisellä sektorilla etätöiden tulisi olla käytettävissä yrityslähtöisesti ja paikallista sopimista hyödyntäen, jotta sekä työntekijän että yrityksen tarpeet tulevat parhaalla tavalla yhteensovitetuksi ja huomioituiksi. Näin huomioimme myös työn ja perheen yhteensovittamisen, millä on positiivinen vaikutus yhteiskuntaan. Julkisen sektorin osalta esitetty toimintamallien yhtenäistäminen on kannatettava.

Kohta 2. Etäopetuksen turvaaminen lainsäädäntömuutoksella on kannatettava, näin turvaamme eri puolilla maata asuvien oppilaiden ja opiskelijoiden yhtäläiset oikeudet opintotarjontaan esimerkiksi harvinaisemmissa vieraisissa kielissä, joissa opetusryhmät harvoin toteutuvat pienemmillä paikkakunnilla.

Kohta 3. Tuetaan koulutus- ja tutkimussektorin isoa digitransformaatiota, erityisesti korkeakoulujen digivisiota ottamalla kansalliset tietovarannot yksilön ja yhteiskunnan käyttöön.

Kohta 5. Yritysten verkkokaupan suuntaamista kotimaisten markkinoiden lisäksi myös kansainvälisille markkinoille tulisi kannustaa.

Kohta 6. Sulkeisiin toimenpiteestä vastaavaksi tahoksi muuttaisimme: VM:n ohjauksella Verohallinto. Vastaava muotoilu oli myös toisaalla väliraportissa.

DIGITAALISTEN VALMIUKSIEN TURVAAMINEN - Verkot, yhteydet, turvallisuus, teknologiat

Tässä kokonaisuudessa mainitut toimenpiteet ovat kannatettavia seuraavin lisäyksin ja huomioin:

Kohta 9. Laajakaistayhteyksiä kehitettävä markkinalähtöisesti ja teknologianeutraalisti.

Kohta 12. On tärkeää, että sosiaali- ja terveydenhuollon tiedot voidaan digitaalisuudella yhdistää huomioiden toiminnan keskiössä oleva asiakas. Tällä hetkellä on monta järjestelmää, jotka eivät keskustele keskenään. Tietosuojahaasteita on myös.

Järjestelmien pitäisi olla interaktiivisia, mutta huomioida myös se, että jos asiakas itse vie järjestelmään tietoa, niin luotettavuus tulee voida varmistaa. Mittareiden luotettavuudesta tulisi varmistua, sillä jos ammattilainen tekee niihin perustuen päätöksiä, niin tulisi selvittää kenellä on tässä tapauksessa vastuu. Hoitointerventioita pitää pystyä tekemään ja sekä yksityisen että julkisen sektorin tallentama tieto pitää saada yhdistettyä, jotta ei tehdä päällekkäisyyksiä, joka ei ole kustannustehokasta.

Kohta 13. EK haluaa korostaa Tekoäly 4.0 - ohjelman vauhdittamisen olevan erittäin tärkeää ja syksyn budjettiriihessä tulisi panostaa tähän 36 miljoonaa euroa. Lisäksi toimenpide-ehdotusten kohdan 13. sanamuoto pitäisi muuttaa koskettamaan koko elinkeinoelämää eikä vain teollisuutta muotoon: "kiihdytetään elinkeinoelämän tuottavuutta".

Kohta 14. EK haluaa korostaa julkisten TKI-panostusten kohdentamisen olevan erittäin tärkeää. Kohdennetaan julkisia TKI-panostuksia ja kehitetään kannustimia ja matalan kynnyksen TKI-palveluita (esimerkiksi innovaatioaseteli) erityisesti yrityksille digitaalisen teknologiaan perustuvia ratkaisuja edistäviin TKI-investointeihin.

Kohta 15. Perustetaan Suomeen EU:n Digitaalinen Eurooppa -ohjelman mahdollistama digitaalinen innovaatiokeskittymä ja organisoidaan se yritysälähtöisesti.

Kohta 16. Työn ja työhyvinvoinnin kehittämisohjelmaan tarvitaan riittävästi taloudellista tukea, resursseja ja tutkimusta, jotta voidaan tehdä vaikuttavia toimenpiteitä tutkimustietoon pohjautuen.

DIGIOSALLISUUS – Osaaminen ja yhdenvertaisuus

EK tukee korkeakoulutusta, varhaiskasvatusta ja perusopetusta koskevia toimenpide-ehdotuksia (kohdat 3, 19) sekä Työn ja työhyvinvoinnin kehittämisohjelmaa koskevaa ehdotusta (kohta 16). Digitaalisten oppimisympäristöjen hyödyntäminen ja digitaalisen opetustarjonnan lisääminen (kohta 20) kaikilla koulutusasteilla on erittäin kannettavaa. Kokemus etäopiskelusta ja -oppimisesta on hyvä perusta kehittää opetusta myös poikkeustilanteen jälkeisessä ajassa. Kun digitalisoidutaan, niin pitää tehdä enemmän kuin vain vanhoja asioita digitaalisesti. Tuottavuus- ja muut hyödyt tulevat vasta,

kun itse tuote tai palvelu kehitetään optimaaliseksi juuri digitaalista käyttöä varten. Eli ei vain opeteta etänä ja digitaalisesti samaa vanhaa, vaan mietitään myös, kuinka pedagogiikka ja itse sisältö muuntuvat paremmaksi.

DIGITAALISTEN TOIMINTAMALLIEN KEHITTÄMINEN - Sähköiset palvelut ja päätöksenteko

Tässä kokonaisuudessa mainitut toimenpiteet ovat kannatettavia seuraavin lisäyksin ja huomioin:

Kohta 22. EK haluaa korostaa, että automaattisen päätöksenteon vauhdittaminen on erityisen tärkeää.

Kohta 25. EK haluaa korostaa, että olisi tärkeää, että sähköinen allekirjoitus otetaan julkisen hallinnon organisaatioissa täysimääräisesti käyttöön.

HALLINNON KEVENTÄMINEN

Tässä kokonaisuudessa mainitut toimenpiteet ovat kannatettavia seuraavin lisäyksin ja huomioin:

Kohdat 26., 27. & 28. Yhden luukun periaatteeseen ja digitaalisen asioinnin sujuvoittamiseen liittyvät ehdotukset ovat kannatettavia.

Kohta 31. Kannatettava ehdotus. Pidemmän aikavälin toimenpiteenä luodaan perusta reaaliaikataloudelle siirtymällä aidosti sähköisiin kuitteihin ja laskuihin. Näin kitketään harmaata taloutta, edistetään kestävästä kehitystä sekä samalla mahdollistetaan uudet liiketoimintamallit ja ulkomaiset investoinnit.

TIEDON HYÖDYNTÄMINEN JA TIETOVARANNOT

Kohta 34. Siirrytään kohti API-taloutta (Application Programming Interface, datan avaamisen ja hyödyntämisen vauhdittaminen), jossa julkiset toimijat avaavat tekniset rajapintansa, jos ei ole erityistä syytä pitää niitä suljettuina. Tavoitteena uusien dataan perustuvien palveluiden kehittäminen ja paremmat viranomaispalvelut yrityksille. Kiihdyttää datatalouteen siirtymistä. Laaditaan tästä kansallinen data-strategia EU-tason datastrategian jatkeeksi. Yritysten omistaman datan osalta, datan yhteiskäyttöä ja jakamista tulisi edistää vapaaehtoisin toimin.

Mitkä toimenpide-ehdotukset tulisi priorisoida? Millä perusteilla?

Voitte kirjoittaa vastauksenne alla olevaan tekstikenttään

Kohta 13. EK haluaa korostaa Tekoäly 4.0 - ohjelman vauhdittamisen olevan erittäin tärkeää. Ohjelma kiihdyttää tuottavuutta ja uusia liiketoimintamalleja.

Kohta 14. EK haluaa korostaa julkisten TKI-panostusten kohdentamisen olevan erittäin tärkeää. Kohdennetaan julkisia TKI-panostuksia ja kehitetään kannustimia ja matalan kynnyksen TKI-palveluita (esim. innovaatioaseteli) erityisesti yrityksille digitaalisen teknologiaan perustuvia ratkaisuja edistäviin TKI-investointeihin. Koronaviruskriisin kaltaisessa tilanteessa on erityisen tärkeää panostaa TKI-toimintaan, jotta yritykset selviytyvät kriisistä elinvoimaisina.

Kohta 17. Digitaalisesti suuntautuneiden pk-yritysten määrän kasvattaminen käynnistämällä kansallinen yrityskentän digitaalisen uudistumisen ohjelma on kannatettava.

Kohta 18. Alueellisten digitukiverkostojen kohdalla tulisi pohtia mahdollisuutta toteuttaa tämä yritysveloisesti ja määräaikaisena. Jatkoa hankkeelle voisi pohtia siinä tapauksessa, että aito todennettu kysyntä palvelulle on olemassa.

Kohta 22. EK haluaa korostaa, että automaattisen päätöksenteon vauhdittaminen on erityisen tärkeää. Tämä tehostaa julkishallintoa aiheuttamatta lisäkuluja.

Kohta 25. EK haluaa korostaa, että olisi tärkeää, että sähköinen allekirjoitus otetaan julkisen hallinnon organisaatioissa täysimääräisesti käyttöön. Tämä sujuvoittaa prosesseja ja tehostaa toimintaa ilman merkittäviä lisäkuluja.

Kohdat 26., 27. & 28. Yhden luukun periaatteeseen ja digitaalisen asioinnin sujuvoittamiseen liittyvät ehdotukset ovat kannatettavia. Tämä tehostaa toimintaa ja on elinkeinoelämän kannalta tärkeä lupa- ja valvontamenettelyjen sujuvoittamisessa.

Kohta 35. EK haluaa korostaa, että erityisesti datan eheyden lisääminen on tärkeää.

Mitä toimenpide-ehdotusten toteutuksessa tulee huomioida?

Voitte kirjoittaa vastauksenne alla olevaan tekstikenttään

Toimenpide-ehdotuksen toteutuksessa on huomioitava se, että toimenpiteiden toteuttamiseen käydään pikimmiten. Digitalisaation keinoin voidaan puuttua koronaviruksen seurauksiin ja nopea puuttuminen edistää yhteiskunnan kriisistä toipumista. Nopeasti toteutettavissa olevia toimia on priorisoitava, huomioiden myös, että pidemmän aikavälin hankkeet saadaan ajoissa käynnistettyä, jotta Suomi ei menetä kilpailuasemiaan kansainvälisesti vertailtuna. Yritykset ympäri maailman panostavat nyt digitaalisiin palveluihin, joten suomalaiset kilpailevat kansainvälisen tason asiakaskokemuksen kanssa ja kuluttajat valitsevat mukavimman ja helpoimman palvelun maan rajoista riippumatta. Uusin Digibarometri 2020 osoittaa, että suomalaiset yritykset ovat putoamassa kansainvälisessä vertailussa kilpailijamaiden tahdista. Suomen hopeasija Digibarometri 2020 - tutkimuksessa perustuu julkisen sektorin ja kansalaisten hyvään sijoitukseen näiden digikyvykkyyksien takia. Onkin tärkeää, että yksityisen sektorin digikyvykkyyksiä vahvistetaan ja yrityksiä tuetaan digiloikissa. Syksyn budjettiriihessä tulisikin satsata digitalisaatioon ja sen edistämiseen.

Kun otetaan askelia, kohti digitaalisia palveluita ja tehdään päätöksiä, tulee valtion pysyä päätöksissään ja aikatauluissaan. Yritykset tekevät myös isoja muutoksia omalta osaltaan ja jollei toinen osapuoli pidä aikataulua, joudutaan tuplatyötilanteeseen, mikä ei ole tehokasta. Näin on jokseenkin käynyt esim. tulorekisterin osalta.

Toimenpide-ehdotuksissa on viitattu jo käynnissä oleviin hankkeisiin, joiden osana toimenpiteitä voidaan edistää. Tunnistattekko muita hankkeita, joihin toimenpiteet tulisi kytkeä?

Voitte kirjoittaa vastauksenne alla olevaan tekstikenttään

Väliraportin toimenpidelistauksessa olevista toimista moni on jo kirjauksina ja tavoitteina hallitusohjelmassa. Tässä vaiheessa on olennaista, että toimenpiteiden toimeenpanoon kiinnitetään huomiota.

Keitä toimenpiteissä ja niiden toteutuksessa/mahdollisissa tulevissa hankkeissa tulisi olla mukana ja miten hankkeet tulisi resursoida? Olisitteko itse halukas osallistumaan toteutukseen?

Voitte kirjoittaa vastauksenne alla olevaan tekstikenttään

Elinkeinoelämän keskusliitto EK on mielellään mukana työryhmän jatkotyössä. Lisäksi EK:n toimialaliittojen halukkuutta jatkotyöhön voi tiedustella.

Vapaamuotoinen lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Eryisesti yritysten digitalisaatioon ja digikorjausvelkaan tulee kiinnittää huomiota, että emme jää kansainvälisessä kilpailussa muiden jalkoihin. Uusin ETLA:n julkaisema digibarometri 2020 osoittaa Suomen menettäneen kilpailuetuaan nimenomaan yritysten digitalisaation saralla. Ulkomaisten

digiosaajien Suomeen rekrytointia pitäisi edistää ja helpottaa, sillä yksi syy yritysten haasteisiin digitalisaatiossa on nimenomaan osaajapula.

Susiluoto Taina
Elinkeinoelämän keskusliitto EK

Nyman Leena
Elinkeinoelämän keskusliitto EK